

Bernat Puigtobella, NÚVOL, 27 de desembre de 2012

DAMIÀ BARDERA, L'INDÒMIT

damià bardera poch (Girona 1982) haurà estat enguany, per als lectors que encara no el coneixíem, una de les revelacions de 2012. Ha publicat tres reculls de contes a El cep i la nansa, una editorial de Vilanova i la Geltrú que hi ha cregut cegament. bardera és per tant un excèntric (és nascut a Girona i encara hi viu) que ha optat per publicar també en una editorial excèntrica.

Aquesta tardor **damià bardera poch** (ell mateix signa amb els dos cognoms i les inicials en minúscula) ha publicat *els homes del sac* (El cep i la nansa), un recull de contes torbadors, escrits amb un sentit del grotesc poc habitual en les nostres lletres.

damià bardera poch ja va avisar que és una bèstia amb el seu recull anterior, *Fauna animal*. Aquest estiu va ser un dels autors premiats al concurs de contes d'estiu convocat per Núvol, amb **Un conte de Nadal**. Bardera té la virtut de no assemblar-se a cap altre escriptor ni d'acusar visiblement cap influència, com passa sovint amb els autors joves. Bardera té només trenta anys però ens convida a mirar-nos el món des d'un desengany radical. El seu gran sentit de grotesc contrasta amb la claredat contundent de la seva prosa. A diferència d'Espriu, Bardera no juga a estrafer personatges ni fa veuetes amb adjectius esdrúixols. El seu sentit del grotesc poua d'una altra font. bardera poch tira de la faula, i la fa

passar pel sedàs expressionista, sí, però des d'unes premisses estilístiques pròpies.

La ganyota hi és, però no obliga a l'autor a entrar en contraccions verbals ni a violentar l'idioma. Damià Bardera explica històries que semblen rondalles, amb la naturalitat que demana el mite, la faula. El fraseig o l'adjectiu rebuscat no ens poden distreure aquí de l'anècdota, que sempre s'aborda de manera directa i concisa, perquè Bardera dispara directe a la presa sense que li tremoli el pols. Com escriu avui mateix [Josep M. Fulquet](#) a Núvol, escriu el català amb una normalitat esperançadora.

Tot parafrasejant el cèlebre assaig de Toutain i Pericay (El malentès del Noucentisme), Fulquet apunta que “Bardera, com en el seu moment van fer els grans escriptors i periodistes de la generació del 25 –Espriu, Rodoreda, Sales, Pla i Xammar, entre altres–, reprèn “un model de llengua basat en la parla” i demostra “que amb una llengua de base col·loquial l'estil pot sorgir amb molta més llibertat que no pas amb una llengua d'artificis estereotipats.”

[Lluís Muntada](#) ho diu amb una precisió inigualable, avui a Núvol: “La prosa de Damià Bardera manifesta un deliberat afany per no caure en el virtuosisme, entenent que l'habilitat narrativa ha de ser transferida d'una manera eficaçment invisible. D'acord amb l'acompliment d'aquest principi poètic, la narrativa de Bardera cristal·litza en una mena d'oxímoron: allò que podríem anomenar *un primitivisme sofisticat*, un estil que alterna el llenguatge proçaç i proverbial amb la reflexió tallant i profunda, el cinisme amb la pietat, la rudesia i el sentit sumptuós, la llum amb l'ombra”.

Amàlia Tineo, amiga de Salvador Espriu, explicava que un dia ella i Espriu van anar a veure Carles Riba. Això era abans de la guerra. Riba els va rebre molt amablement a casa seva, com solia fer amb tots els autors joves que se li presentaven. Espriu li va ensenyar els contes que havia escrit. Segons explica Amàlia Tineo, Carles Riba s'ho va mirar i no va saber dissimular la seva incomoditat davant l'actitud literària d'Espriu, marcada per la crueltat i la violència verbal. Riba i Espriu eren dos escriptors de gran voltatge intel·lectual, però dos temperaments antagònics, i de la reunió no en va sortir la complicitat que Espriu potser hi havia anat a buscar.

La incomprensió de Riba recorda una mica la indiferència amb què ha estat rebut Bardera en certs estaments literaris i editorials barcelonins. Bardera ha dit en alguna banda que no escriu des de les emocions, sinó des de l'esperit. Als seus contes és difícil endevinar res gaire personal sobre la persona que els ha escrit, perquè té més tendència a la faula que a la construcció psicològica. Bardera no s'identifica amb els seus personatges, més aviat adopta davant el seu material una actitud refractària.

Com diu [Eudald Espluga](#) avui a Núvol “Bardera aixeca el seu edifici narratiu sobre els freds llençols del llit marital d'una Ventafocs que acaba de descobrir la infidelitat del seu príncep. Dit d'una altra manera: molts dels relats que constitueixen *els homes del sac* neixen d'explorar els límits dels contes tradicionals, de la ironia que suposa recuperar les excrescències d'aquests relats folklòrics i posar-les en primer pla. Desplaçament que pot tenir per efecte un Pinotxo saberut, mentider i incapaç de sentir res —és de fusta!— que, com no podia ser d'una altra manera, es dedica, amb èxit inqüestionat, a la poesia de l'experiència”.

Les narracions de bardera poch fan pensar en Borges, Kafka, Espriu, també en autors més recents, com l'israelià Etgar Keret, que aquest mes de gener es publica finalment en català a Edicions Proa. Kafka o Espriu poden ser referents, però quan llegim Bardera no és fàcil endevinar les seves influències. En aquest sentit la seva obra no recorda la de ningú, com si ja hagués adquirit una personalitat pròpia i ens hagués estalviat l'etapa de provatures.

Si haguéssim de triar una narració de *els homes del sac*, ens quedariem sense dubte amb «l'espantaocells», una narració llarga que ocupa la part central del volum. Es tracta d'una confessió d'un personatge torbador, envescat en un discurs entre lúcid i psicòtic, que se serveix de rondalles per no perdre el fil de la seva ominosa confessió.

Com ha sabut veure Eudald Espluga, a «l'espantaocells» es posa en qüestió tots els elements que definirien el relat: es confonen narrador i receptor, pacient i psicoanalista, que esdevenen monòleg d'un monomaniac o narració magistral que permet inferir totes les idees anteriors. I tot això en perspectiva metanarrativa, ja que, com a *Pale Fire* de Nabokov, s'introdueix la descripció d'una Zembla —tan magnífica i simbòlica com irreal— en l'interior de la narració marc. En poques paraules: «l'espantaocells» és el cor del llibre perquè permet que el lector, amb ulls de nen fascinat pel quadre que componen les tripes d'una granota, vegi en la dissecció d'aquest *tour de force* les diferents capes que conformen el conjunt de l'obra”.

damià bardera poch és un escriptor implacable. En els seus relats no hi ha marge pel sentimentalisme, ni la falsa emotivitat, ni el tòpic. És un escriptor incòmode perquè no en perdona ni una. En un article que publiquem avui mateix a Núvol, [Bardera](#) abomina d'aquella literatura fabricada per a col·lectius determinats,

siguin gais o monges. Bardera expressa la seva contrarietat davant aquella literatura escrita per a un *target* prèviament definit: “La perversitat de la *literatura per a* és que el lector no ha de fer front a l’experiència de l’alteritat — aquella experiència que tant reclamava Foucault—perquè en la lectura només hi trobarà el seu propi món, els seus propis prejudicis, la seva pròpia manera de sentir, la seva pròpia subjectivitat, en definitiva. Això sí, narrats per un/a altre/a que, sospitosament, sent i pensa igual que el/la lector/a.

“És lamentable, doncs, que l’experiència que Foucault reclamava hagi acabat en una *literatura per a*”, afirma Bardera, “això és, una literatura destinada a commoure només a aquells que en són part interessada, una literatura carregada de prejudicis i de llocs comuns, d’amanerament, de poc risc formal (tot i que sovint es presenten com a novel·les alternatives i trencadores), d’ideologia (de gènere, de grup social o del que sigui), de banalitat i d’estereotips. En definitiva: una literatura que no sap què és —i no ho sabrà mai, perquè ha renunciat a la seva potencial universalitat antropològica— l’experiència de l’alteritat”.